

DRUGA STRANA GRAFITA

Prihvaćajući činjenicu da su grafiti postali neizostavan dio suvremene urbane kulture i u nas, zagrebački gornjogradski muzej otvorio se i takvim strujanjima na umjetničkoj sceni. Izložba autora Slavka Šterka nastala je kao plod njegova desetogodišnjega rada, u kojem je pomno pratio i bilježio događanja na zagrebačkim ulicama, prateći nastanak i razvoj lokalne grafitne scene

Prve asocijacije koje se vežu uz grafite najčešće su negativne, vezuju se uz vandalizam počinjen na gradskim pročeljima, koji ne sadrži ni estetske, ni tekstualne poruke, a samim tim ni društvene. No da nije uvijek tako i da ne mora tako biti pokazuje izložba *Umjetnost ulice* otvorena u Muzeju grada Zagreba, otkrivajući nam drugu stranu, stranu kojom su grafiti izborili mjesto u muzejima i pravo na izložbu, prvu ova-ke vrste u nas.

Iako je povijest grafita duga, a njezini korijeni duboki, te ih nalazimo na različitim stupnjevima ljudske civilizacije još od prapovijesti, kao pravac u suvremenoj umjetnosti javljaju se osamdesetih godina prošloga stoljeća, kada postaju nezaobilazan proizvod urbanoga življenja, način života usko povezan sa glazbenom scenom, koji je kao takav rođen u Americi. Suvremena definicija grafite označava kao crteže ili natpise na zidu, izvedene kredom, ugljenom ili sprejem, tipične za subkulturu velikih gradova, koji često sadrže političke poruke, buntovni stav u odnosu na građanske norme te posjeduju vlastiti likovni izraz.

NEIZOSTAVNI DIO URBANOSTI

Prihvaćajući činjenicu da su grafiti postali neizostavan dio suvremene urbane kulture i u nas, zagrebački gornjogradski muzej otvorio se i takvim strujanjima na umjetničkoj sceni. Izložba autora Slavka Šterka nastala

je kao plod njegova desetogodišnjega rada, u kojem je pomno pratio i bilježio događanja na zagrebačkim ulicama, prateći nastanak i razvoj lokalne grafitne scene. Sustavno fotografirajući dokumentirao je više tisuća radova tzv. *writera*, od kojih je izložen tek dio, a sve zajedno postalo je dio muzejske dokumentacije, sačuvavši tako mnoge iznimne radove ove specifične umjetnosti od zaborava, istodobno omogućujući njezin prodor u muzejski prostor, čime se razbijaju mnogi stereotipi i o muzejima i o njihovim izlošcima.

Izložba je svojim multimedijalnim postavom Željka Kovačića ponajprije privlačna mlađoj publici, no zani-

mljiva je i svim ostalima koji se žele upoznati s *grafitnom* scenom u nas. Središnji dio postava čine Šterkove fotografije najpoznatijih zagrebačkih grafita i procesa njihova nastanka, nadopunjene skicama nekih od najpoznatijih *writera*, kojima se pokazuje ozbiljnost i pedantnost pristupa radu.

PROTIV SIVILA GRADSKOG ZIDA

Te fotografije pokazuju grafite koji kvalitetom oplemenjuju prostore življenja, pretvarajući često, što im je i bio cilj, sive zidove urbanih divova, željezničke vagona ili kontejnere za otpatke, u fantastičan svijet likova i

boja, često nadahnutih stripovima. Pokazuju različitu tipologiju grafita od onih najjednostavnijih, tek zabilježenih tragova, do najsloženijih, dvodimenzionalnih i trodimenzionalnih, finih tonaliteta i kvalitetna crteža, različite tematike. Fotografije su praćene panoima s tekstom koji posjetitelja sustavno upoznaje s tematikom grafita, njihovom poviješću, klasifikacijom, stilovima, a posebno s domaćom grafitnom scenom i njezinim protagonistima. Kako su grafiti odavno postali dio šire kulture, zahvaćajući time i medije, izložba je popraćena prigodnim glazbenim brojevima te projekcijama s triju ekrana koje prate iznesenu tematiku.

Katalog koji prati izložbu osobito je vrijedan. Na naslovnici prikazuje mural koji su u povodu izložbe izradili poznati *writeri* Dock i Lunar u zagrebačkim Gračanima. Unutar korica uz slikovni dio posebno je važan tekst Slavka Šterka, koji obrađuje sve relevantne pojave vezane za pojam grafita, s posebnim osvrtom na zagrebačku scenu, čime postaje više od kataloga, neizbježna literatura vezana uz tu tematiku. Sve to i u prijevodu na engleski.

Izložba *Umjetnost ulice* pokazuje da su grafiti, pritom ne misleći na grafite koje nam bude prve asocijacije, postali ne samo dio muzeja nego i nužnost u humanizaciji prostora, u divljini urbanoga betona.

Antonija Vranić

